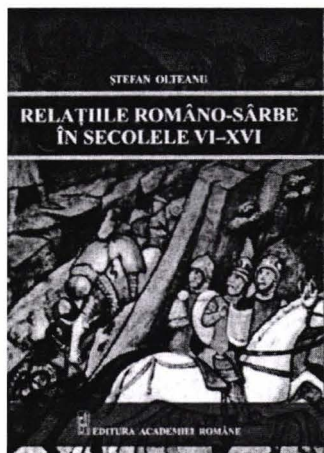

ȘTEFAN OLTEANU, *RELAȚIILE ROMÂNNO-SÂRBE ÎN SECOLELE VI-XVI*, BUCUREȘTI, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, 2013, 136 P. + 14 PLANȘE

O carte precum **Relațiile româno-sârbe în secolele VI-XVI** (București, Editura Academiei Române, 2013), se anunță din capul locului deosebit de interesantă având în vedere bunele relații dintre cele două identități etnice, relații de coabitare în secolele VII-IX și relații de bună vecinătate în veacurile următoare. Este vorba de un exemplu de bună vecinătate și conviețuire, rar întâlnit în istoria europeană. Așa cum remarcă istoricul Dorde Radojčić, „*Treisprezece secole s-au scurs fără ca niciun război să fi avut loc între cele două comunități*”.

Pentru a respecta adevărul, așa cum menționa același istoric sârb „*în cursul istoriei lor medievale, românii și sârbii au fost puși, numai de două ori, în situația de a lupta unii contra altora, dar atunci inițiativa nu le-a aparținut lor; prima dată în lupta de la Velbujd (1330), când Ștefan Dușan, zdrobind coalitia bulgaro-bizantină, întâlnește ca aliați ai acesteia și pe români; iar a doua oară, la Rovine (1394) cnezii Ștefan Lazarevici, Marco Kralievici și Constantin Dejanovici, vasali ai turcilor, sunt obligați să lupte contra lui Mircea cel Bătrân*”.

După câteva lămuriri sub titlul **În loc de prefață** și o foarte scurtă **istoriografie** a problemei, autorul, cunoscutul medievist, prof.univ.dr. Ștefan Olteanu, își structurează lucrarea în șase capitole, urmate de **Concluzii**, un rezumat în limba franceză, o bibliografie selectivă, lista cu explicația figurilor și planșelor și o ilustrație, relativ bogată (64 fig. + 14 planșe).

Cele șase capitole ale lucrării tratează, uneori prea sumar, aspecte importante ale temei abordate. Simpla lectură a titlurilor de capitol fiind sugestivă, provocând un real interes pentru carte. Aceste capitole sunt: **I. Identități romanice și identități slave în evoluția comunităților românești și sârbești; II. Etapele constituirii primelor structuri social-politice ale românilor și sârbilor în primul mileniu creștin; III. Împliniri**

statale medievale la români și sârbi în primele secole ale mileniului următor (asemănări și deosebiri); IV. Cucerirea otomană a Peninsulei Balcanice; V. Colaborarea militară româno-sârbă în Evul Mediu (secolul VI-secolul XVI), în apărarea independenței și creștinătății celor două popoare; și VI. Relațiile cultural-religioase dintre români și sârbi în Evul Mediu (până în secolul al XVI-lea).

Din primele rânduri ale capitolului I, autorul, specialist al evului mediu timpuriu, se referă la epoca secolelor VI-IX, care au fost secole de coabitare între romanicii/românii nord-dunăreni și sclavini, în fapt predecesorii sârbilor, care au sălășluit o bună vreme în regiunea sud-vestului nord-dunărean, trecând în secolele VIII-IX la sud de Dunăre, în teritoriul locuit de sârbi până azi.

În favoarea acestei coabitări un rol important l-a avut răspândirea creștinismului în comunitățile celor două identități etnice, fenomen care s-a generalizat în secolele VI-VII. Poate este interesant de reținut că și structurile social-politice, de tipul obștilor teritoriale, cu denumiri specifice fiecărei etnii, au fost comune/asemănătoare celor două identități etnice, mai întâi romanici și sclavini, apoi români și sârbi. Asemănătoare au fost și condițiile în care s-a petrecut procesul de unificare a uniunilor de obști în formațiuni social-politice superioare (p.25-30).

Interesante sunt și punctele de vedere privind constituirea primelor structuri social-politice ale românilor și sârbilor, de la cele de tipul obștilor teritoriale (sec. IV-VII), la cele a jupanatelor, cnezatelor și voievodatelor (sec. VII-IX) și apoi la etapa superioară de organizare social-politică, aceea a statelor medievale sârbești și românești (sec. X-XIV). Aceste ultime structuri social-politice sunt urmărite, în evoluția lor, și în al III-lea capitol al lucrării. Sunt reamintite observațiile lui Nicolae Iorga cu privire la legăturile de rudenie dintre familiile conducătorilor români și sârbi, de la începuturile statului medieval de la sud de Carpați.

Observații interesante sunt făcute cu privire la cucerirea otomană a Peninsulei Balcanice, și în context asupra fortificațiilor ridicate de români și sârbi, pentru apărare (vezi și ilustrația).

Interes prezintă și datele privind colaborarea militară româno-sârbă în evul mediu, în apărarea independenței și creștinătății celor două popoare. Relațiile de colaborare de bună vecinătate au fost dominante. Așa cum s-a mai menționat, doar de două ori, în istoria lor românii și sârbii au fost puși în situația de a lupta unii contra altora, la Velbujd, în 1330 și la Rovine, în 1394.

Veacuri de-a rândul românii și sârbii au avut relații bune, de vecinătate și cooperare și pe lina legăturilor dintre familiile domnitoare. Chiar Ștefan Lazarevici, aflat în conflict cu Mircea cel Bătrân în 1394, a avut relații bune cu domnitorul muntean mai târziu. Ștefan Uroș, fiul lui Ștefan Dușan, cel aflat în conflict cu românii în 1330, se căsătorește cu Ana, fiica lui Nicolae Alexandru Basarab. Elena, fiica ultimului despot sârb, Iovan Brancovici, a fost căsătorită cu Petru Rareș. Și exemplele ar putea continua până în epoca modernă.

Colaborarea militară româno-sârbă a fost mereu prezentă în evul mediu, momente de referință fiind domniile lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș și Mihai Viteazul.

Observații interesante face autorul cu privire la relațiile cultural-religioase dintre români și sârbi în evul mediu, de la creștinarea celor două etnii până în secolul al XVI-lea. Aceste relații s-au menținut și după anul 1459, moment care marchează ocuparea Serbiei de către otomani și transformarea acesteia în pașalâc turcesc.

În contextul relațiilor cultural-religioase, un aspect important îl constituie *„activitatea de construcție a lăcașurilor bisericii creștine, activitate «transferată» din spațiul balcanic, inclusiv din cel sârbesc, în cel nord-dunărean”*.

De un interes aparte sunt consemnările privind rolul unor fețe bisericești și cărturari precum Nicodim, Macarie, Coresie etc., dar și a unor tipografi rămași anonimi care au venit din Serbia și au contribuit la dezvoltarea cultural-religioasă în spațiul românesc.

Cred că trebuie evidențiat că aceste legături cultural-religioase, între români și sârbi, au fost favorizate și de regimul de toleranță religioasă adoptat de otomani față de biserica creștină și slujitorii ei.

Dincolo de observațiile pertinente din paginile de **Concluzii** se desprind, în final, două caracteristici fundamentale ale relațiilor româno-sârbe, aceea de conviețuire și bună vecinătate și aceea de cooperare și întrajutorare, în întreaga lor istorie. Iată un model demn de urmat încă azi și în viitor.

Ioan Mitrea